

*Горюнова Марина Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов;
Погорелова Тетяна Феодосіївна,
старший викладач кафедри іноземних мов;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Реалізація основних положень Болонського процесу тісно пов'язана із забезпеченням конкурентоспроможності та динамічного розвитку економіки Європейського Союзу.

Виконання цього складного завдання не може бути досягнуто без осучаснення та вдосконалення системи якості підготовки фахівців з вищою освітою.

Отже, ефективне управління якістю вищої освіти є одним із базових принципів Болонської декларації, спрямованих на утворення єдиного європейського освітнього простору з єдиними стандартами підготовки фахівця. Водночас проблема забезпечення якості вищої освіти набула актуальності в академічному середовищі та стала предметом ґрунтовних досліджень для науковців та практиків всього світу.

Питання управління якістю вищої освіти розглядалися у роботах таких вітчизняних та зарубіжних науковців як Н. Бекет, М. Брукс, М. Згуровський, Ю. Зінківський, К. Коваль, Л. Коробович, Н. Кузьміна, Р. Кучма, В. Луговий, С. Ніколаєнко, Г. Скударева, В. Сластьонін, Т. Хлебнікова, Т. Хоруженко, А. Чміль, І. Шайдур, Л. Шипіліна та інші.

Україна, яка приєдналась до Болонської декларації та Європейського реєстру забезпечення якості (EQAR), також стала на шлях розроблення єдиних стандартів у якості вищої освіти.

У законі України «Про вищу освіту» надано таке тлумачення поняття якості: «Якість вищої освіти – це рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти;

якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, що відповідає стандартам вищої освіти, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань» [1].

Отже, система стандартів вищої освіти складається з державного стандарту вищої освіти, галузевих стандартів та стандартів освітньої діяльності вищих навчальних закладів. Сукупність вищезазначених стандартів є основою оцінки якості професійної підготовки майбутніх фахівців, а також якості надання освітніх послуг вищими навчальними закладами.

Відповідність освітніх послуг державним стандартам і вимогам визначається шляхом ліцензування, інспектування, атестації та акредитації

закладів вищої освіти у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Слід зазначити, що перелік показників державної акредитації вищих навчальних закладів включає наявність внутрішньої системи контролю якості. Тому підвищення якості освітньої діяльності є завданням самих вищих навчальних закладів, які в умовах розвитку ринку освітніх послуг мають визначити власні конкурентні переваги.

Саме на етапі розроблення внутрішніх критеріїв оцінювання якості виникає більшість проблем, оскільки не всі вищі навчальні заклади розуміють, що формальне запровадження ECTS (European Credit Transfer System) ще не означає покращення якості освіти і що приєднання до Болонського процесу вимагає пошуку низки ефективних рішень щодо виживання в умовах постійно зростаючої конкуренції як на внутрішньому, так і на зовнішньому (європейському) ринку освітніх послуг.

Основні завдання, пов'язані із забезпеченням якості освітньої діяльності вищого навчального закладу, включають наявність відповідних кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних ресурсів, ефективну організацію освітнього процесу, поточного та підсумкового контролю рівня підготовки фахівців на всіх етапах навчання, а також національний і міжнародний рейтинг вищого навчального закладу.

Отже, конкурентна стратегія сучасного вищого навчального закладу повинна базуватися на принципах диверсифікації освітніх програм, запровадженні інноваційних освітніх технологій, ефективного управління навчально-виховною та просвітницькою діяльністю та вмінні презентувати свої переваги на ринку освіти.

На жаль, процедура внутрішньої перевірки якості освіти вищих навчальних закладів України не відходить від напрацьованої десятиліттями схеми та складається з підготовки статистичної інформації щодо формально якісного складу науково-педагогічних працівників, наявності затверджених у встановленому порядку навчальних планів та робочих програм із дисциплін, відповідності елементів навчального процесу (лекцій, семінарів, практичних і лабораторних занять) затвердженим планам та програмам, комплектності методичного забезпечення навчальних дисциплін (конспекти лекцій, методичні рекомендації тощо), матеріалів поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Сьогодні потрібна інша, більш об'єктивна та прозора процедура оцінювання якості освітніх послуг вищого навчального закладу, основою якою має стати здатність викладачів застосовувати прогресивні навчальні технології та забезпечити рівень кваліфікації та соціальної компетентності випускників відповідно до сучасних вимог їх майбутньої професійної діяльності.

Розроблення моделі внутрішнього механізму забезпечення якості вузівської діяльності має базуватись насамперед на принципах стратегічного менеджменту, які включають усвідомлення та визначення вищим навчальним закладом своєї місії, стратегічні цілі та пріоритети його розвитку, відповідність його діяльності професійним потребам ринку.

Методологія організації управління якістю освіти залежить від знайомства представників освітнього менеджменту з міжнародними напрацюваннями та досвідом в цій галузі, зокрема із системою тотального (загального) управління якістю TQM (Total Quality Management).

З метою підвищення управлінської культури вищих навчальних закладів та приведення її у відповідність з міжнародними стандартами необхідно забезпечити перенідготовку управлінського персоналу цих закладів у галузі стратегічного управління якістю вищої освіти.

Такий підхід сприятиме оптимізації планування, більш ефективному розподілу ресурсів, а також систематизації оцінки результатів діяльності не тільки конкретного викладача, кафедри, факультету, а і вищого навчального закладу в цілому.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-18 /VII/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/1>
2. Кучма Р. Сучасні системи управління якістю вищої освіти в контексті вимог Болонського процесу / Р. Кучма // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – 2010. – Вип. 94–96. – С. 87–93.
3. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти в Україні: погляд у майбутнє / С. Ніколаєнко // Вища школа. – 2006. – № 2. – С. 3–23.
4. Слостенин В. Качество образования: опыт философско-феноменологического анализа / В. Слостенин // Педагогический журнал Башкортостана. – 2006. – № 1(2). – С. 5–13.